Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 2ας Οκτωβρίου 2025*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις – Οδηγία 2004/80/ΕΚ – Άρθρο 12, παράγραφος 2 – Αποζημίωση των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας – Εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση – Εθνική ρύθμιση η οποία αποκλείει τη χρηματική ικανοποίηση λόγω άλγους και κακουχίας»

Στην υπόθεση C-284/24,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το High Court (ανώτερο δικαστήριο, Ιρλανδία) με απόφαση της 12ης Απριλίου 2024, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 23 Απριλίου 2024, στο πλαίσιο της δίκης

LD

κατά

Criminal Injuries Compensation Tribunal,

Minister for Justice and Equality,

Ireland,

Attorney General,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. L. Arastey Sahún, πρόεδρο τμήματος, Δ. Γρατσία (εισηγητή), E. Regan, J. Passer και B. Smulders, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο LD, εκπροσωπούμενος από την C. Donnelly, SC, τον M. Lynn, SC, και τον J. MacGuill, solicitor, την D. Brady, BL, την C. Donald, solicitor, καθώς και από την E. Martin-Vignerte, avocate,

– το Criminal Injuries Compensation Tribunal, ο Minister for Justice and Equality, η Ιρλανδία και ο Attorney General, εκπροσωπούμενοι από την M. Browne, Chief State Solicitor, την S. Finnegan και τους A. Joyce και J. Moloney, επικουρούμενους από την M. Reilly, SC, και τον M. Finan, BL,

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek, A. Pagáčová και J. Vláčil,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Möller και P.-L. Krüger,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την E. M. M. Besselink, την K. Bulterman και τον H. S. Gijzen,

– η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον B. Majczyna,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους S. Noë και J. Tomkin,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων (ΕΕ 2004, L 261, σ. 15).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του LD και, αφετέρου, του Criminal Injuries Compensation Tribunal (δικαστηρίου αποζημίωσης των θυμάτων αξιόποινων πράξεων, Ιρλανδία, στο εξής: CICT), του Minister for Justice and Equality (Υπουργού Δικαιοσύνης και Ισότητας, Ιρλανδία), της Ιρλανδίας και του Attorney General (γενικού εισαγγελέα, Ιρλανδία) σχετικά με αίτηση αποζημίωσης την οποία υπέβαλε ο LD βάσει του Scheme of Compensation for Personal Injuries Criminally Inflicted (συστήματος αποζημίωσης των θυμάτων αξιόποινων πράξεων για τις σωματικές βλάβες που υπέστησαν, στο εξής: ιρλανδικό σύστημα αποζημίωσης θυμάτων).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2004/80

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 2, 10 και 14 της οδηγίας 2004/80 έχουν ως εξής:

«(2) Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί στην [απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1989, Cowan, 186/87, EU:C:1989:47,] ότι, όταν η κοινοτική νομοθεσία εγγυάται σε ένα φυσικό πρόσωπο το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας σε άλλο κράτος μέλος, η προστασία του προσώπου αυτού βάσει των αυτών προϋποθέσεων με εκείνες για τους υπηκόους και τα πρόσωπα που διαμένουν σε αυτό το κράτος συμβαδίζει με αυτή την ελεύθερη κυκλοφορία. Τα μέτρα για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο της υλοποίησης του στόχου αυτού.

[…]

(10) Τα θύματα εγκληματικών πράξεων συχνά δεν μπορούν να λάβουν αποζημίωση από τον δράστη της αξιόποινης πράξης, λόγω του ότι ο δράστης ενδέχεται να μη διαθέτει τους απαιτούμενους πόρους για να ικανοποιήσει απόφαση αποζημίωσης ή διότι δεν μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητά του ή να διωχθεί ποινικά.

[…]

(14) Η παρούσα οδηγία τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που κατοχυρώνονται ιδίως από το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα αίτησης στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του αιτούντος», ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε ο αιτών αποζημίωση να δικαιούται να υποβάλει την αίτησή του σε αρχή ή σε άλλο όργανο του κράτους μέλους στο οποίο διαμένει συνήθως, όταν έχει τελεστεί εκ προθέσεως έγκλημα βίας σε κράτος μέλος άλλο από το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του.»

5 Το άρθρο 12 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο αποτελεί το μοναδικό άρθρο του κεφαλαίου ΙΙ, με τίτλο «Εθνικά συστήματα αποζημίωσης», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι στο πλαίσιο των εθνικών τους ρυθμίσεων υπάρχει πρόβλεψη για σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας που έχουν τελεστεί στο αντίστοιχο έδαφός τους, το οποίο διασφαλίζει εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση των θυμάτων.»

6 Το άρθρο 18 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εφαρμογή», ορίζει στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν ότι τα μέτρα που είναι αναγκαία για τη συμμόρφωση με την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται μόνο σε αιτούντες που έχουν υποστεί ζημία λόγω εγκληματικών πράξεων που έχουν τελεστεί μετά την 30ή Ιουνίου 2005.»

Η οδηγία 2012/29/ΕΕ

7 Το άρθρο 2 της οδηγίας 2012/29/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2012, για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαισίου 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ 2012, L 315, σ. 57), το οποίο φέρει τον τίτλο «Ορισμοί», προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) ως "θύμα" νοείται:
   i) φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή της οικονομικής ζημίας, που προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη,

[…]».

Το ιρλανδικό δίκαιο

8 Το ιρλανδικό σύστημα αποζημίωσης θυμάτων αποτελεί διοικητικό σύστημα, θεσπισθέν το 1974, το οποίο έχει ως αντικείμενο την αποζημίωση των θυμάτων αξιόποινων πράξεων για τις ζημίες που υπέστησαν. Η εφαρμογή του έχει ανατεθεί στο CICT. Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, το σύστημα αυτό προέβλεπε, στην αρχική του μορφή, την καταβολή της λεγόμενης «γενικής» αποζημίωσης (general damages), στις οποίες συγκαταλέγεται η χρηματική ικανοποίηση για το άλγος και την κακουχία (pain and suffering) που υπέστησαν τα θύματα.

9 Μετά την από 1ης Απριλίου 1986 τροποποίηση του εν λόγω συστήματος, δεν χορηγείται χρηματική ικανοποίηση λόγω άλγους και κακουχίας, στο πλαίσιο της γενικής αποζημίωσης, διότι, όπως επισημαίνει κατ' ουσίαν το αιτούν δικαστήριο, οι επίμαχες διατάξεις, ως είχαν πριν από την τροποποίησή τους, επιβάρυναν σημαντικά τα οικονομικά του Ιρλανδικού Δημοσίου, το οποίο διερχόταν, κατά τον χρόνο εκείνο, περίοδο βαθιάς οικονομικής ύφεσης.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

10 Στις 12 Ιουλίου 2015 ο LD, γεννηθείς στην Ισπανία και κάτοικος Ιρλανδίας, υπήρξε θύμα βίαιης εγκληματικής επίθεσης την οποία διέπραξε ομάδα προσώπων μπροστά στην κατοικία του στο Δουβλίνο (Ιρλανδία).

11 Την 1η Οκτωβρίου 2015 ο LD υπέβαλε ενώπιον του CICT αίτηση αποζημίωσης βάσει του ιρλανδικού συστήματος αποζημίωσης θυμάτων.

12 Με την αίτηση αυτή, ο LD επισήμανε ότι, εξαιτίας της επίθεσης, είχε υποστεί σοβαρό οφθαλμικό τραυματισμό, με αποτέλεσμα τη μερική απώλεια της όρασής του, και μάλιστα σε μόνιμη βάση, καθώς και διάφορους άλλους τραυματισμούς, ιδίως στο επίπεδο της γνάθου, του αριστερού ώμου και άνω άκρου, της μέσης και του κορμού. Περαιτέρω, υποστήριξε ότι πάσχει από ψυχολογικές διαταραχές και άγχος. Ο LD απολύθηκε από τον εργοδότη του μετά τη θέση του σε αναρρωτική άδεια συνεπεία της εν λόγω επίθεσης, ήταν δε άνεργος κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης αποζημίωσης.

13 Το CICT, κατόπιν της διαπίστωσης ότι ο LD είχε υποστεί σωματικές βλάβες και υλικές ζημίες λόγω του εκ προθέσεως εγκλήματος βίας του οποίου υπήρξε θύμα και ότι ο αιτών δεν είχε λάβει αποζημίωση από άλλες πηγές, του επιδίκασε, ex gratia, ποσό 645,62 ευρώ για τα έξοδα στα οποία είχε υποβληθεί (out-of-pocket expenses) ως άμεσο αποτέλεσμα αυτής της εγκληματικής πράξης. Κατόπιν σχετικού αιτήματος του LD, το CICT ανέλυσε το ποσό της χορηγηθείσας αποζημίωσης, επεξηγώντας ότι στον LD είχε χορηγηθεί ποσό 44,20 ευρώ για αντικατάσταση της άδειας οδήγησης, 339 ευρώ για αντικατάσταση γυαλιών οράσεως, 28,82 ευρώ για αγορά φαρμάκων, 100 ευρώ για δαπάνες νοσοκομείου και 133,63 ευρώ για έξοδα μετακίνησης.

14 Στις 2 Αυγούστου 2019 ο LD προσέφυγε ενώπιον του High Court (ανώτερου δικαστηρίου, Ιρλανδία), ήτοι του αιτούντος δικαστηρίου, με την οποία ζητεί ειδικότερα, αφενός, να αναγνωριστεί ότι το ιρλανδικό σύστημα αποζημίωσης θυμάτων δεν είναι συμβατό με την οδηγία 2004/80 και/ή με τα άρθρα 1, 3, 4, 7 και 9 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (στο εξής: Χάρτης), καθόσον το σύστημα αυτό δεν προβλέπει εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση διότι αποκλείονται οι λεγόμενες γενικές ζημίες, στις οποίες συγκαταλέγονται το άλγος και η κακουχία που υφίστανται τα θύματα, και, αφετέρου, να αναγνωριστεί ότι, ως θύμα εγκληματικής πράξης, δικαιούται χρηματική ικανοποίηση λόγω άλγους και κακουχίας.

15 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί, κατ' αρχάς, ότι η απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri (C-129/19, EU:C:2020:566), παρέχει όντως χρήσιμες διευκρινίσεις όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80. Παρά ταύτα, εκτιμά ότι η απόφαση αυτή δεν απαντά στο ερώτημα αν και σε ποιον βαθμό πρέπει να προβλέπεται εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση, κατά την έννοια της ίδιας διάταξης, προκειμένου να συμβάλλει τόσο στην αποκατάσταση της υλικής ζημίας όσο και στην ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστησαν τα θύματα εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας, συμπεριλαμβανομένων του άλγους και της κακουχίας που αυτά υπέστησαν. Συναφώς, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει με σαφήνεια ότι, κατά το ιρλανδικό δίκαιο, το άλγος και η κακουχία εμπίπτουν στην ευρύτερη κατηγορία της ηθικής βλάβης (non-material loss).

16 Εν συνεχεία, το αιτούν δικαστήριο, μετά την υπόμνηση ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν συναφώς ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως, εκθέτει ότι διατηρεί αμφιβολίες, τις οποίες συμμερίζεται και το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία), ως προς τη δυνατότητα περιορισμού του πεδίου εφαρμογής των εθνικών συστημάτων αποζημίωσης όσον αφορά την ηθική βλάβη. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri (C-129/19, EU:C:2020:566), δεν διευκρίνισε, βεβαίως, ποια βλάβη ή ζημία μπορεί να χαρακτηριστεί ως ηθική βλάβη. Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει, ωστόσο, ότι, όπως αντιλαμβάνεται την απόφαση αυτή, αφενός, η χρήση από το Δικαστήριο του όρου «δεινά» υποδηλώνει υποχρέωση χρηματικής ικανοποίησης λόγω άλγους και κακουχίας, τουλάχιστον έως ορισμένο βαθμό. Αφετέρου, θα ήταν δύσκολο να γίνει δεκτός ο αποκλεισμός μιας τέτοιας χρηματικής ικανοποίησης όταν, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση, η κατά την οδηγία 2004/80 αποζημίωση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη σοβαρότητα των συνεπειών που έχει για το θύμα η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη.

17 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο παραπέμπει στην έκθεση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, της 20ής Απριλίου 2009, σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων [COM(2009) 170 τελικό], για την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2006 και 31ης Δεκεμβρίου 2008, κατά την οποία η πλειονότητα των κρατών μελών προέβλεπαν, στο πλαίσιο των αντίστοιχων εθνικών τους συστημάτων, αποζημίωση για ασθένεια και ψυχικές βλάβες.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«[1)] Πρέπει, σύμφωνα με την υποχρέωση που υπέχουν τα κράτη μέλη από το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας [2004/80] για την παροχή "εύλογης και προσήκουσας αποζημίωσης" στα θύματα εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας, να αποζημιώνονται τα θύματα τόσο για την υλική ζημία όσο και για την ηθική βλάβη κατά την έννοια της απόφασης της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri, (C-129/19, EU:C:2020:566);

[2)] Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο ερώτημα, ποια είδη ζημίας εμπίπτουν στο περιεχόμενο της "ηθικής βλάβης";

[3)] Ειδικότερα, εμπίπτουν στην έννοια της "ηθικής βλάβης" το άλγος και η κακουχία του θύματος;

[4)] Σε περίπτωση καταφατικής απάντησης στο πρώτο και στο τρίτο ερώτημα, και λαμβανομένου υπόψη ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν την οικονομική βιωσιμότητα των συστημάτων τους, ποια πρέπει να είναι η σχέση μεταξύ, αφενός, της "εύλογης και προσήκουσας αποζημίωσης" που παρέχεται στο θύμα βάσει της οδηγίας 2004/80 και, αφετέρου, της αποζημίωσης λόγω αδικοπραξίας που θα όφειλε στο θύμα ο δράστης ως αδικοπρακτήσας;

[5)] Μπορεί η αποζημίωση που προβλέπεται για τα θύματα εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας βάσει του [ιρλανδικού συστήματος αποζημίωσης θυμάτων] να θεωρηθεί "εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση των θυμάτων", κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80, στην περίπτωση που παρέχεται σε θύμα το ποσό των 645,65 ευρώ ως αποζημίωση για σοβαρό οφθαλμικό τραυματισμό που οδήγησε σε μη αναστρέψιμα προβλήματα όρασης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

19 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικό σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας το οποίο, κατ' αρχήν, αποκλείει, όσον αφορά την ηθική βλάβη, κάθε χρηματική ικανοποίηση λόγω του άλγους και της κακουχίας που υπέστησαν τα θύματα αυτά.

20 Παρατηρείται προκαταρκτικώς ότι, με την οδηγία 2004/80, ο νομοθέτης προέβλεψε ένα σύστημα αποζημίωσης επικουρικό της αποζημίωσης που μπορούν να επιτύχουν τα θύματα αυτά βάσει της αδικοπρακτικής ευθύνης του δράστη της αξιόποινης πράξης.

21 Πράγματι, η οδηγία 2004/80, όπως προκύπτει από την αιτιολογική της σκέψη 10, εκδόθηκε κατόπιν, μεταξύ άλλων, της διαπίστωσης ότι τα θύματα αυτά συχνά δεν μπορούν να λάβουν αποζημίωση από τον δράστη της αξιόποινης πράξης είτε διότι ο δράστης ενδέχεται να μη διαθέτει τους απαιτούμενους πόρους για να συμμορφωθεί προς δικαστική απόφαση αποζημίωσης είτε διότι δεν μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητά του ή να διωχθεί ποινικά.

22 Ειδικότερα, κατά το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80, τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι, στο πλαίσιο των εθνικών τους ρυθμίσεων, υπάρχει πρόβλεψη για σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας που έχουν τελεστεί στο έδαφός τους, το οποίο να διασφαλίζει εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση των θυμάτων.

23 Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι η διάταξη αυτή παρέχει το δικαίωμα εύλογης και προσήκουσας αποζημίωσης όχι μόνο στα θύματα εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας που τελέστηκαν στο έδαφος κράτους μέλους σε υποθέσεις με διασυνοριακό περιεχόμενο, κατά την έννοια του άρθρου 1 της οδηγίας αυτής, αλλά και στα θύματα που έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri, C-129/19, EU:C:2020:566, σκέψη 55).

24 Όσον αφορά τον καθορισμό της αποζημίωσης αυτής, λαμβανομένου υπόψη, αφενός, του περιθωρίου εκτιμήσεως που αναγνωρίζει στα κράτη μέλη η εν λόγω διάταξη όσον αφορά τόσο τον «εύλογο και προσήκοντα» χαρακτήρα του ποσού της αποζημίωσης όσο και τον τρόπο καθορισμού της και, αφετέρου, της ανάγκης να διασφαλιστεί η οικονομική βιωσιμότητα των εθνικών συστημάτων αποζημίωσης, η αποζημίωση αυτή δεν πρέπει κατ' ανάγκην να αντιστοιχεί στην αποζημίωση την οποία οφείλει να καταβάλει στο θύμα ο δράστης αξιόποινης πράξης που συνιστά εκ προθέσεως έγκλημα βίας. Κατά συνέπεια, η αποζημίωση του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80 δεν πρέπει οπωσδήποτε να διασφαλίζει την πλήρη αποκατάσταση της υλικής ζημίας και την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστη το εν λόγω θύμα (πρβλ. απόφαση της 7ης Νοεμβρίου 2024, Burdene, C-126/23, EU:C:2024:937, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

25 Στο πλαίσιο αυτό, απόκειται, εν τέλει, στο εθνικό δικαστήριο να διασφαλίσει, υπό το πρίσμα των εθνικών διατάξεων για τη θέσπιση του οικείου συστήματος αποζημίωσης, ότι το ποσό που καταβάλλεται στο θύμα εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας δυνάμει του συστήματος αυτού συνιστά «εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση» κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80 (αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri, C-129/19, EU:C:2020:566, σκέψη 61, και της 7ης Νοεμβρίου 2024, Burdene, C-126/23, EU:C:2024:937, σκέψη 58).

26 Εντούτοις, ένα κράτος μέλος θα υπερέβαινε το περιθώριο εκτιμήσεως που παρέχει η εν λόγω διάταξη αν οι διατάξεις του εθνικού δικαίου του προέβλεπαν αποζημίωση των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας αμιγώς συμβολική ή προδήλως ανεπαρκή σε σχέση με τη σοβαρότητα των συνεπειών που έχει για το θύμα η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη (αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri, C-129/19, EU:C:2020:566, σκέψη 63, και της 7ης Νοεμβρίου 2024, Burdene, C-126/23, EU:C:2024:937, σκέψη 59).

27 Πράγματι, δεδομένου ότι η αποζημίωση που καταβάλλεται στα θύματα αυτά συμβάλλει στην αποκατάσταση της υλικής ζημίας και στην ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστησαν, η συμβολή αυτή μπορεί να θεωρηθεί «εύλογη και προσήκουσα» μόνον εφόσον αντισταθμίζει, σε κατάλληλο βαθμό, τα δεινά τα οποία υπέστησαν (πρβλ. αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri, C-129/19, EU:C:2020:566, σκέψη 64, και της 7ης Νοεμβρίου 2024, Burdene, C-126/23, EU:C:2024:937, σκέψη 60).

28 Επομένως, η αποζημίωση που χορηγείται στο πλαίσιο εθνικού συστήματος αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας πρέπει, προκειμένου να χαρακτηριστεί ως «εύλογη και προσήκουσα», κατά την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80, να

καθορίζεται λαμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας των συνεπειών που έχει για τα θύματα η τελεσθείσα αξιόποινη πράξη και, ως εκ τούτου, να συνιστά προσήκουσα συμβολή στην αποκατάσταση της υλικής ζημίας και στην ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που αυτά υπέστησαν (πρβλ. αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2020, Presidenza del Consiglio dei Ministri, C-129/19, EU:C:2020:566, σκέψη 69, και της 7ης Νοεμβρίου 2024, Burdene, C-126/23, EU:C:2024:937, σκέψη 62).

29 Όσον αφορά, ειδικότερα, την ικανοποίηση της ηθικής βλάβης την οποία υπέστησαν τα θύματα αυτά, μολονότι, βεβαίως, η διάταξη αυτή δεν περιέχει ρητή αναφορά σε τέτοια βλάβη, επισημαίνεται ότι η ευρεία διατύπωσή της ουδόλως περιορίζει το περιεχόμενο της προβλεπόμενης σε αυτήν αποζημίωσης όσον αφορά τις ζημίες στην αποκατάσταση των οποίων μπορεί να συμβάλει.

30 Εξάλλου, όπως επισήμανε το Δικαστήριο στη σκέψη 48 της απόφασης της 7ης Νοεμβρίου 2024, Burdene (C-126/23, EU:C:2024:937), το περιεχόμενο της έννοιας των «θυμάτων», όπως αυτή περιλαμβάνεται στο άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80 αποσαφηνίζεται με τον ορισμό της ίδιας έννοιας στο άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2012/29, ο οποίος καταλαμβάνει κάθε «φυσικό πρόσωπο το οποίο υπέστη ζημία, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, ψυχικής ή συναισθηματικής βλάβης ή της οικονομικής ζημίας, που προκλήθηκε απευθείας από αξιόποινη πράξη». Από το γράμμα της τελευταίας αυτής διάταξης προκύπτει σαφώς ότι αυτή αφορά τόσο τα θύματα που υπέστησαν υλική ζημία όσο και τα θύματα που υπέστησαν ηθική βλάβη. Ειδικότερα, το γεγονός ότι η εν λόγω διάταξη καταλαμβάνει τόσο τη σωματική όσο και την ψυχική ή συναισθηματική βλάβη επιβεβαιώνει ότι στις ζημίες τις οποίες υφίστανται τα εν λόγω θύματα καταλέγονται συν τοις άλλοις το άλγος και η κακουχία.

31 Επομένως, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι δεν μπορεί να γίνει καμία διάκριση ανάλογα με το είδος της ζημίας που τυχόν υπέστησαν τα θύματα των εγκληματικών πράξεων ή ανάλογα με τις συνέπειες στις οποίες τυχόν εκτίθενται τα θύματα αυτά.

32 Ακόμη και αν υποτεθεί ότι το γράμμα του άρθρου 18, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80, το οποίο στις αποδόσεις του μεταξύ άλλων στη γαλλική και στη ρουμανική γλώσσα αφορά μόνον τις «σωματικές βλάβες», θα μπορούσε να υποδηλώνει την ύπαρξη τέτοιας διάκρισης, επισημαίνεται ότι, σε πολλές άλλες γλωσσικές αποδόσεις της ίδιας διάταξης, ο όρος «βλάβες» δεν συνοδεύεται από κάποιον επιθετικό προσδιορισμό που να περιορίζει το περιεχόμενό του.

33 Πλην όμως, κατά πάγια νομολογία, οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται κατά τρόπο ομοιόμορφο, λαμβανομένων υπόψη των αποδόσεών τους σε όλες τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και, σε περίπτωση απόκλισης μεταξύ των αποδόσεων αυτών, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται με γνώμονα την όλη οικονομία και τον σκοπό της κανονιστικής ρύθμισης της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 2023, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-632/20 P, EU:C:2023:28, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

34 Συναφώς, αφενός, από καμία άλλη διάταξη της οδηγίας 2004/80 δεν μπορεί να συναχθεί ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ των ειδών ζημίας που υφίστανται τα θύματα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της.

35 Αφετέρου, από την αιτιολογική σκέψη 2 της ίδιας οδηγίας προκύπτει ότι τα μέτρα για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων πρέπει να εντάσσονται στο πλαίσιο της υλοποίησης του στόχου της διασφάλισης της προστασίας της ακεραιότητας των προσώπων

αυτών. Περαιτέρω, κατά την αιτιολογική σκέψη 14 της εν λόγω οδηγίας, η οδηγία τηρεί τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που κατοχυρώνονται, μεταξύ άλλων, στον Χάρτη. Όπως προκύπτει δε από το άρθρο 3, παράγραφος 1, του Χάρτη, η ακεραιότητα του προσώπου πρέπει να νοείται τόσο ως σωματική όσο και ως διανοητική.

36 Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η κατά το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80 αποζημίωση πρέπει να συμβάλλει, κατά περίπτωση, στη χρηματική ικανοποίηση κάθε ηθικής βλάβης, συμπεριλαμβανομένης της βλάβης λόγω άλγους και κακουχίας του θύματος.

37 Συναφώς, όπως επισημαίνει, κατ' ουσίαν, το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος, μια βίαιη εγκληματική επίθεση όπως αυτή που υπέστη ο LD μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες, τόσο από άποψη υλικής ζημίας όσο και από άποψη ηθικής βλάβης, ιδίως λόγω του άλγους και της κακουχίας που υπέστη, οι δε συνέπειες αυτές πρέπει να αντικατοπτρίζονται στο επιδικαζόμενο ποσό.

38 Επομένως, εν προκειμένω, υπό την επιφύλαξη εξακρίβωσης από το αιτούν δικαστήριο, η αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη ο LD δεν μπορεί να συνιστά εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 12, παράγραφος 2, ιδίως όταν αποκλείεται ηθική βλάβη όπως αυτή περί της οποίας γίνεται λόγος στην προηγούμενη σκέψη της παρούσας απόφασης, καθόσον η αποζημίωση καλύπτει μόνον μέρος της ζημίας που υπέστη το θύμα της επίμαχης εγκληματικής πράξης και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι λαμβάνει υπόψη τη σοβαρότητα των συνεπειών που έχει για το θύμα η εγκληματική πράξη.

39 Κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνικό σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας το οποίο, κατ' αρχήν, αποκλείει, όσον αφορά την ηθική βλάβη, κάθε χρηματική ικανοποίηση λόγω του άλγους και της κακουχίας που υπέστησαν τα θύματα αυτά. Παρά την ανάγκη για διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των εθνικών συστημάτων αποζημίωσης, με αποτέλεσμα τα κράτη μέλη να μην οφείλουν να προβλέπουν οπωσδήποτε πλήρη αποκατάσταση της υλικής ζημίας και πλήρη ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστησαν τα εν λόγω θύματα, η εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, απαιτεί να λαμβάνεται υπόψη, κατά τον καθορισμό της, η σοβαρότητα των συνεπειών που έχουν για τα θύματα οι τελεσθείσες εγκληματικές πράξεις, καθώς και η αποζημίωση που μπορούν να λάβουν τα θύματα αυτά στο πλαίσιο της αδικοπρακτικής ευθύνης του αυτουργού της εγκληματικής πράξης.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/80/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για την αποζημίωση των θυμάτων εγκληματικών πράξεων,

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε εθνικό σύστημα αποζημίωσης των θυμάτων εκ προθέσεως εγκλημάτων βίας το οποίο, κατ' αρχήν, αποκλείει, όσον αφορά την ηθική βλάβη, κάθε χρηματική ικανοποίηση λόγω του άλγους και της κακουχίας που υπέστησαν τα θύματα αυτά. Παρά την ανάγκη για διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας των εθνικών συστημάτων αποζημίωσης, με αποτέλεσμα τα κράτη μέλη να μην οφείλουν να προβλέπουν οπωσδήποτε πλήρη αποκατάσταση της υλικής ζημίας και πλήρη ικανοποίηση της ηθικής βλάβης που υπέστησαν τα εν λόγω θύματα, η εύλογη και προσήκουσα αποζημίωση, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, απαιτεί να λαμβάνεται υπόψη, κατά τον καθορισμό της, η σοβαρότητα των συνεπειών που έχουν για τα θύματα οι τελεσθείσες εγκληματικές πράξεις, καθώς και η αποζημίωση που μπορούν να λάβουν τα θύματα αυτά στο πλαίσιο της αδικοπρακτικής ευθύνης του αυτουργού της εγκληματικής πράξης.

(υπογραφές)